

# Jerzy Kólakowski, Zygmunt Łoziński

---

## Ogólnopolskie Sympozjum aplikantów adwokackich

---

Palestra 13/7(139), 72-78

---

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

czenie dla praworządności jako koniecznej przesłanki państwa socjalistycznego. Wiele instytucji prawa procesowego zazębia się z instytucjami prawa materialnego i wykonawczego, a wszystkie trzy akty prawne już uchwalone oraz te, które mają być uchwalone w przyszłości, a więc prawo o wykroczeniach i o postępowaniu w tych sprawach, prawo karne skarbowe i prawo o zapobieganiu demoralizacji nieletnich, stanowią jedną wzajemnie się uzupełniającą całość.

Uczestnicy sympozjum z zainteresowaniem wysłuchali żywej prelekcji redaktora Lulińskiego, który omówił problematykę narady partii komunistycznych i robotniczych toczącej się aktualnie w Moskwie oraz niektóre aspekty polityki Chińskiej Republiki Ludowej i Niemieckiej Republiki Federalnej. Szczególne zainteresowanie słuchaczy oraz żywą dyskusję wywołały zagadnienia niemieckie i chińskie.

Każdy wykład wywoływał ożywioną dyskusję i wiele pytań. Nie wszystkie mogły one znaleźć odpowiedź natychmiast, co było spowodowane ustalonym limitem czasowym. Na część pytań udzielili odpowiedzi sami uczestnicy sympozjum, na część — prowadzący wykłady, na resztę zaś — prof. dr M. Siewierski na odrębnym zebraniu.

Sympozjum spotkało się z wysoką oceną kolegów, a poziom dyskusji i pytań z taką samą oceną referentów. Organizacja i przebieg sympozjum nie nasuwały zastrzeżeń; chwilami tylko odczuwało się znużenie spowodowane nawet materiału. Nie jest to zresztą winą organizatorów, ale „winą” bogactwa materiału poruszanego przez referentów i uczestników. Należy tylko życzyć sobie, aby tego rodzaju sympozja i na takim właśnie poziomie odbywały się częściej oraz aby wiedza na nich zdobyta dotarła do kolegów nieobecnych.

Adw. Edm. Mazur

## Ogólnopolskie Sympozjum aplikantów adwokackich

Do tradycji już przeszły ogólnopolskie sympozja aplikantów adwokackich poświęcone zagadnieniom związanym z prawidłowym wykonywaniem zawodu adwokackiego i technice pracy adwokata. Również w tym roku, podobnie jak w latach ubiegłych, z inicjatywy Naczelnej Rady Adwokackiej odbyło się w dniach od 19 do 23 maja w ośrodku wypoczynkowym „Pod Dębami”, w Świdrach Małych koło Warszawy, spotkanie aplikantów adwokackich, reprezentujących izby adwokackie z całego kraju.

Uczestnicy sympozjum mieli okazję wysłuchać ciekawych referatów przygotowanych przez przedstawicieli palestry, przy czym zasadniczym tematem tych referatów było przemówienie adwokata przed sądami I i II instancji w sprawach cywilnych i karnych.

W ramach sympozjum odbyło się również w tym roku spotkanie z Wiceministrem Sprawiedliwości K. Zawadzkiem, który swoje wystąpienie poświęcił omówieniu zadań adwokatury w PRL. Omówienie przez Wiceministra K. Zawadzkiego tych zagadnień uznać należy za szczególnie ważne i celowe, jeśli się zważy, że uczestnicy sympozjum mają już poza sobą dwuletni okres aplikacji adwokackiej,

a więc za rok, po złożeniu egzaminu adwokackiego, samodzielnie podejmą w zespołach adwokackich wykonywanie trudnego i odpowiedzialnego zawodu adwokata w Polsce Ludowej.

Szczegółowy program sympozjum obejmował następującą tematykę:

1. „Zadania adwokatury w PRL” — ref. Wiceminister Sprawiedliwości K. Zawadzki.
2. „Znaczenie słowa mówionego” — ref. prof. K. Rudzki.
3. „Przemówienie obrończe w procesie karnym przed I instancją” — ref. adw. W. Bayer.
4. „Przemówienie obrończe w procesie karnym przed II instancją” — ref. adw. T. de Virion.
5. „Przemówienie pełnomocnika w postępowaniu cywilnym” — ref. Wiceprezes NRA adw. Z. Krzeмиński.
6. „Metodyka pracy zawodowej” — ref. Sekretarz NRA adw. Z. Czeszejko.
7. „Przemówienie obrończe w procesie gospodarczym” — ref. adw. W. Pocięj.
8. „Aktualne zagadnienia polityczne (Zachód)” — ref. red. Osmańczyk.
9. „Aktualne zagadnienia polityczne (Wschód)” — ref. red. Luliński.
10. „Wojna psychologiczna” — ref. Sekretarz Redakcji „Palestry” adw. E. Mazur.
11. „Etyka zawodowa adwokata” — ref. Sekretarz NRA adw. Z. Czeszejko.

\*

Sympozjum otworzył przewodniczący Komisji Szkolenia Aplikantów Adwokackich przy NRA, kierownik naukowy sympozjum, Wiceprezes NRA adw. Z. Krzeмиński, który powitał wszystkich zebranych, a następnie udzielił głosu przybyłemu na spotkanie z aplikantami Wiceministrowi Sprawiedliwości Kazimierzowi Zawadzkiemu.

W spotkaniu z Wiceministrem Sprawiedliwości wzięli udział — poza Wiceprezesem NRA adw. Z. Krzeмиńskim — również: Sekretarz POP PZPR adw. Boroda, Sekretarz Redakcji „Palestry” adw. E. Mazur oraz kierownik administracyjny sympozjum adw. W. Pawłowski.

Wiceminister K. Zawadzki na wstępie swojej wypowiedzi scharakteryzował pozycję i rolę adwokatury w Polsce przedwrześniowej, podkreślając w szczególności niejednorodność poziom zawodowy i etyczny adwokatów, brak u większości z nich zaangażowania społecznego oraz rozbieżności polityczne, co w efekcie powodowało, że ze strony społeczeństwa brak było zaufania i poszanowania dla zawodu adwokackiego.

Taka sytuacja ogólna adwokatury — zdaniem Wiceministra — była zdeterminowana warunkami polityczno-ekonomicznymi, w jakich wykonywali zawód adwokacji w Polsce burżuazyjnej. Niemniej jednak również w tym okresie działało wielu adwokatów, którzy do dziś stanowią przykład i wzór postawy obywatelskiej i zawodowej.

Zmiany polityczne, społeczne i ekonomiczne, jakie nastąpiły wraz z powstaniem Polski Ludowej, spowodowały, że rola i zadania adwokatury uległy zasadniczym przemianom.

Wraz z przejściem przez państwo środków produkcji nastąpiła konieczność podziału adwokatów na dwie odrębne grupy ze względu na funkcje, jakie spełniają w społeczeństwie. Część adwokatów poświęciła się wykonywaniu zawodu radcy prawnego, specjalizując się w obsłudze prawnej przedsiębiorstw gospodarki uspo-

lecznionej, druga zaś część — obsłudze prawnej ludności w ramach zespołów adwokackich.

Ranga i pozycja adwokatury w PRL wynika z uznania jej przez ustawodawcę za współczynnik wymiaru sprawiedliwości na równi z sądami i innymi organami państwowymi w zakresie ochrony porządku prawnego. Stanowi o tym art. 2 ustawy o ustroju adwokatury, uchwalonej przez Sejm PRL w dniu 19.XII.1963 r.

Wiceminister K. Zawadzki wyraził pogląd, że w związku z powołaniem do życia szeregu nowych instytucji, takich jak sądy społeczne i komisje rozjemcze, oraz w związku ze zmianami ustawodawczymi, w wyniku których część spraw została wyjęta spod kompetencji sądów, praktyka adwokacka ulegać będzie zasadniczym zmianom zarówno ilościowym, jak i jakościowym. Niemniej jednak pozostanie cały szereg spraw o trudnej i skomplikowanej problematyce prawnej wymagającej udziału adwokata, posiadającego wysokie kwalifikacje zawodowe.

W dalszej części swej wypowiedzi Wiceminister K. Zawadzki przypomniał, że z dniem 1 stycznia 1970 r. wchodzi w życie uchwalone niedawno akty prawne w zakresie prawa karnego materialnego i procesowego, i omówił na ich tle zwiększenie roli adwokata jako współczynnika wymiaru sprawiedliwości.

Nowa kodyfikacja karna, przepojona duchem humanizmu socjalistycznego, zawiera cały szereg nowych konstrukcji prawnych, nie znanych dotychczasowemu ustawodawstwu. Stąd potrzeba współdziałania adwokatury z wymiarem sprawiedliwości w celu zapewnienia prawidłowego stosowania nowego prawa w codziennej praktyce.

Kończąc swoje wystąpienie, Wiceminister K. Zawadzki stwierdził, że pomimo szeregu trudności i wciąż jeszcze nie rozwiązanych problemów, z jakimi boryka się adwokatura, jej funkcje i zadania stale rosną, a perspektywy na przyszłość przedstawiają się pomyślnie.

Po przemówieniu Wiceministra, na propozycję Wiceprezesa NRA adw. Z. Krzemieńskiego uczestnicy spotkania w swobodnej dyskusji wypowiadali swoje poglądy na temat projektowanych reform w zakresie szkolenia aplikantów adwokackich i czasu trwania aplikacji adwokackiej. W dyskusji wypowiadali się aplikanci adwokaccy reprezentujący izby: wrocławską, bydgoską, koszalińską, łódzką i warszawską.

Drugą część programu pierwszego dnia sympozjum wypełniło spotkanie z prof. K. Rudzkim, znanym aktorem i wykładowcą Wyższej Szkoły Teatralnej w Warszawie, poświęcone znaczeniu słowa mówionego.

Profesor Rudzki, imponując zebranym znajomością przebiegu wielkich procesów i związanych z nimi wystąpień wybitnych przedstawicieli palestry polskiej i europejskiej, wykazał, jak wielkie znaczenie ma prawidłowo skonstruowane — tak pod względem formy, jak i treści — przemówienie obrończe. Każde przemówienie, a w szczególności przemówienie adwokata przed sądem, powinno być — poza właściwą konstrukcją — wygłoszone poprawną i piękną polszczyzną oraz poparte wszelkimi dostępnymi środkami wyrazu, takimi jak mimika oraz elegancka i właściwie stonowana gestykulacja. Prawidłowe połączenie tych wszystkich elementów przesądzać będzie — zdaniem prof. Rudzkiego — o powodzeniu bądź niepowodzeniu mówcy.

Pierwszą pozycję drugiego dnia sympozjum stanowiło spotkanie z adw. W. Bayerem, który wygłosił referat zatytułowany „Przemówienie obrończe w procesie karnym przed I instancją”.

Przemówienie obrończe — zdaniem adw. Bayera — jest ukoronowaniem długiej i żmudnej pracy adwokata, rozpoczynającej się w momencie powierzenia mu sprawy przez klienta, a kończącej z chwilą zamknięcia przewodu sądowego. Treść przemówienia obrończego musi być bezwzględnie oparta na faktach wynikających z materiału dowodowego zebranego w sprawie.

Pracę adwokata zmierzającą do przygotowania przemówienia zilustrował adw. Bayer na przykładach dwóch spraw mających różny ciężar gatunkowy. Inaczej — zdaniem referenta — przebiegać musi przygotowanie adwokata do dużego, wielodniowego procesu, w którym udział bierze kilku oskarżonych, a liczba stawianych im zarzutów jest znaczna, a inaczej przygotowanie do procesu rozpoznawanego np. w trybie uproszczonym.

Udział obrońcy w postępowaniu przygotowawczym na gruncie obecnie obowiązujących przepisów jest znacznie ograniczony i sprowadza się do epizodów.

Nowe przepisy procedury karnej w poważnym stopniu rozszerzają możliwości udziału obrońcy w toku śledztwa i dochodzenia.

Konferencja z klientem może nastąpić dopiero po gruntownym zapoznaniu się przez adwokata ze wszystkimi materiałami sprawy. Dopiero wówczas adwokat może przygotować wnioski dowodowe oraz ogólną koncepcję obrony, która oczywiście w toku rozprawy może ulec częściowej modyfikacji.

Ostateczna koncepcja obrony krystalizuje się jednak dopiero w momencie zamknięcia przewodu sądowego, kiedy znany jest obrońcy cały materiał dowodowy.

Przemówienie obrończe powinno odpowiadać bezwarunkowo następującym kanonom:

- 1) obrońca może działać wyłącznie na korzyść oskarżonego,
- 2) nie może on przekraczać ustawowych granic wolności słowa określonych w art. 69 u. o u.a.,
- 3) musi on być przekonany o słuszności swojej tezy obrończej („dobra wiara obrońcy”).

Pamiętać należy, że przemówienie obrończe oprócz opartej na faktach treści powinno być przyobleczone we właściwą formę. Dopiero połączenie tych dwóch elementów stanowi ideał przemówienia obrończego.

Zawsze jednak treść przemówienia jest tym elementem, który powinien przeważać nad formą wystąpienia.

Następny wykład w tym dniu prowadził adw. T. de Virion, który wygłosił referat na temat „Przemówienie obrończe w procesie karnym przed II instancją”.

Wykładowca omówił na wstępie te wszystkie elementy, które odróżniają przemówienie obrończe przed sądem I instancji od wystąpienia rewizyjnego.

W sądzie powiatowym przemówienie jest rekapitulacją materiału dowodowego zebranego w sprawie i daje propozycję rozstrzygnięcia, stanowi więc pewnego rodzaju syntezę.

Przemówienie w instancji rewizyjnej przybiera kształt analityczny i w zależności od tego, która ze stron wniosła rewizję atakuje wyrok bądź go broni.

Obrona oskarżonego następuje zatem bądź to przez obronę wyroku, bądź też przez przedstawienie tych wszystkich zarzutów, które podważają prawidłowość ustaleń dokonanych przez sąd I instancji lub tok rozumowania tego sądu, ewentualnie — wykazują popełnione uchybienia.

Adw. de Virion podkreślił, że w przeciwieństwie do wystąpienia przed drugą instancją, gdzie stawianie wniosków ewentualnych jest dopuszczalne, a w pewnych sytuacjach nawet konieczne, stawianie takich wniosków w przemówieniu w I instancji należy uznać za nieprawidłowe.

Kończąc, referent zwrócił uwagę na fakt, że w przemówieniu rewizyjnym unikać należy w każdym razie powtarzania sformułowań zawartych w pisemnym wywodzie. Przemówienie może być jedynie rozwinięciem i objaśnieniem zaprezentowanych w pisemnym wywodzie tez, lecz nigdy ich powtórzeniem.

W następnym dniu sympozjum kolejny temat przewidziany programem „Przemówienie pełnomocnika w postępowaniu cywilnym” zreferował Wiceprezes NRA adw. Z. Krzemiński.

Mówca podkreślił szczególną odmienność i specyfikę procesu cywilnego, polegającą na dużej roli, jaką przypisuje się dowodom z dokumentów, które wprawdzie na gruncie obecnie obowiązujących przepisów zostały pod względem wartości zrównane z innymi dowodami, jednakże tradycyjnie przynajmniej im się większe znaczenie.

Treść i kształt przemówienia pełnomocnika w procesie cywilnym stymulowana jest również inną cechą charakterystyczną tego procesu, mianowicie znacznym udziałem pism procesowych. Okoliczność ta powoduje, że już w toku procesu strony w składanych pismach prezentują sądowi swoje koncepcje i poglądy na temat przyszłego rozstrzygnięcia, wobec czego samo przemówienie powinna cechować rzeczowość oraz oparta na faktach i dokumentach argumentacja poparta wywodami prawnymi.

W żadnym razie w przemówieniu pełnomocnika w procesie cywilnym nie może być miejsca dla jakiegokolwiek improwizacji.

Zdaniem referenta replikę należy podejmować tylko wówczas, gdy można przedstawić nowy argument, który nie był prezentowany w wygłoszonym wcześniej przemówieniu i który ma stanowić odpowiedź na koncepcje przedstawione w wystąpieniu przeciwnika procesowego.

Kończąc, adw. Z. Krzemiński wyraził pogląd, że każda epoka ma swój odrębny styl i sposób wygłaszania przemówień sądowych. Minęły już czasy, w których wygłaszane przemówienia stanowiły swoistą improwizację i pełne były koronkowych upiększeń słownych, oderwanych w zasadzie od materiału dowodowego sprawy. Dziś, w dobie ogromnego postępu nauki i techniki, nie ma już miejsca dla tego rodzaju upiększeń, albowiem współczesne krasomówstwo powinno stanowić funkcję logiki i rzeczowości.

Kolejny referat na temat metodyki pracy zawodowej wygłosił Sekretarz NRA adw. Z. Czeszejko.

Metodyka pracy adwokata — to wiedza o tym, jakimi środkami można osiągnąć zamierzony cel. Przyswojenie sobie zatem przez aplikanta adwokackiego już w chwili obecnej umiejętności posługiwania się środkami służącymi do właściwego przygotowania i opracowania sprawy cywilnej lub karnej przesądzać będzie o osiągniętym w końcowym efekcie wyniku.

Po wstępnym omówieniu specyfiki, jaką charakteryzuje się metodyka pracy adwokata w odróżnieniu od innych zawodów, referent przedstawił kolejne etapy zapoznawania się adwokata z materiałami sprawy i opracowania przez niego koncepcji obrony.

Wszystkie elementy metodyki pracy adwokata zostały przez referenta szczegóło-

wo omówione z punktu widzenia teoretycznego oraz zilustrowane szeregiem przykładów pochodzących z praktyki. Ze względu na szczupłe ramy niniejszego sprawozdania wszystkich zainteresowanych bliżej tą tematyką odsyłamy do pracy adw. Z. Czeszejko pt. „Metodyka pracy zawodowej adwokata”, zawartej w zeszytacie I Biblioteczki Doskonalenia Zawodowego.

W dniu 22.V.1969 r. gościem uczestników sympozjum był adw. W. Pocięj, który przekazał zebranim aplikantom swoje doświadczenia i uwagi w referacie zatytułowanym „Przemówienie obrończe w procesie gospodarczym”.

Proces gospodarczy jako taki nie przedstawia pod względem proceduralnym żadnych odrębności od innego rodzaju procesów — powiedział adw. Pocięj. Cechą charakterystyczną dla tego rodzaju spraw jest natomiast ich szczególna złożoność, wynikająca z poruszanej w ich toku problematyki nie znanej zazwyczaj bliżej ogółowi a wymagająca posiadania wiadomości fachowych z określonej dziedziny wiedzy. Dlatego też adwokat występujący w procesie gospodarczym powinien posiadać — przynajmniej ogólną — wiedzę w zakresie:

- 1) ekonomiki,
- 2) organizacji przedsiębiorstwa,
- 3) księgowości.

Znajomość wymienionych wyżej zagadnień stwarza gwarancję, że udział adwokata w procesie gospodarczym będzie pełnowartościowy z punktu widzenia obrony interesów klienta.

\*

Oprócz wykładów poświęconych ściśle tematyce zawodowej (omówionych wyżej) odbyły się w ramach sympozjum trzy spotkania, podczas których omówione zostały aktualne zagadnienia polityczne świata współczesnego. I tak:

- 1) red. O s m a ń c z y k zreferował aktualne zagadnienia polityczne Zachodu, a red. L u l i ń s k i Wschodu,
- 2) Sekretarz Redakcji „Palestry” adw. E. M a z u r zapoznał zebranych z problematyką wojny psychologicznej.

Spotkania te cieszyły się dużym zainteresowaniem uczestników sympozjum, wzbogacając ich wiedzę o problemach politycznych nurtujących świat współczesny.

\*

Ostatnim wykładem, zamykającym tegoroczne sympozjum, był wykład wygłoszony przez Sekretarza NRA adw. Z. Czeszejkę na temat: „Etyka zawodowa adwokata”.

Omawiając problematykę postawy etyczno-moralnej adwokata, referent podkreślił, że adwokatura polska jest jedną z nielicznych na świecie, która wypracowała własną kodyfikację zawierającą zbiór zasad etyki i godności zawodu adwokackiego. Ten fakt szczególnie zobowiązuje aplikantów adwokackich, a za rok już samodzielnych adwokatów. do tego, by swą postawą i zachowaniem się godnie reprezentowali ogół palestry polskiej i pamiętali o tym, że opinię o adwokaturze wyrabia sobie społeczeństwo na podstawie obserwacji zachowania się i postępowania poszczególnych jej przedstawicieli.

Po wystąpieniu adw. Z. Czeszejki zabrał głos kierownik naukowy sympozjum adw. Z. Krzemiński, który podziękował zebranim za aktywny udział w zaję-

ciach i wyraził przekonanie, że zdobyta wiedza w zakresie przemówień obrończych zostanie wykorzystana w praktyce i przyczyni się do podniesienia ich poziomu.

\*

Reasumując, należy zakończone sympozium ocenić bardzo pozytywnie i wyrazić nadzieję, że praktyka ta będzie kontynuowana w przyszłości z pewnymi modyfikacjami wynikającymi z dotychczasowych doświadczeń. Materiałów do rozważań nad ewentualnymi zmianami programu przyszłych spotkań dostarczy zapewne ankieta wypełniana przez aplikantów po zakończeniu sympozjum.

Wszelkie tego rodzaju spotkania mają nie tylko to znaczenie, że wzbogacają wiedzę fachową uczestniczących w nich osób, lecz także stwarzają możliwości do nawiązania wzajemnych kontaktów w ramach środowiska oraz do wymiany poglądów i doświadczeń z dziedziny zawodowej.

Doceniając wysiłek i wkład pracy wykładowców oraz wszystkich osób uczestniczących w organizacji sympozjum, pragniemy tą drogą — w imieniu wszystkich aplikantów biorących udział w sympozjum — złożyć im gorące podziękowanie.

apl. adw. *Jerzy Kóćakowski*  
apl. adw. *Zygmunt Łoziński*

## **Z ORZECNICTWA SĄDU NAJWYŻSZEGO**

### **GŁOSA**

do postanowienia z dnia 22 grudnia 1967 r.

(IV KZ 99/67)

opublikowanego w OSNKW z 1968 r. nr 4, poz. 48.

Głosowane postanowienie zawiera następujące tezy:

1. Pozycja warunkowo zwolnionego w postępowaniu toczącym się na podstawie art. 10 ustawy z dnia 29 maja 1957 r. o warunkowym zwolnieniu osób odbywających karę pozbawienia wolności (Dz. U. z 1961 r. Nr 58, poz. 321) o odwołanie warunkowego zwolnienia zbliża się najbardziej do pozycji oskarżonego przed sądem.

2. Sąd może odstąpić od zawiadomienia warunkowo zwolnionego o terminie posiedzenia niejawnego, na którym ma być rozpoznana sprawa o odwołanie warunkowego zwolnienia, tylko wtedy, gdy dokonanie zawiadomienia o terminie tego posiedzenia uniemożliwiłoby sądowi wydanie postanowienia o odwołaniu warunkowego zwolnienia w terminie określonym w art. 7 cytowanej ustawy o warunkowym zwolnieniu osób odbywających karę pozbawienia wolności.

3. Postanowienie sądu I instancji wydane w trybie art. 356 § 1 k.p.k. musi zawierać uzasadnienie ustosunkowujące się do zarzutów złożonego zażalenia.